

Ahmet Ragıp Özpolat (ahmetozpolat@hotmail.com , ORCID: 0000-0002-2861-1490)
Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi

Abdullah Tunç (abdullahtunc95@gmail.com , ORCID: 0000-0002-9959-8633)
Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi

04.03.2024

Geliş Tarihi
Submitted

30.05.2024

Kabul Tarihi
Accepted

Deneme
Review

<https://doi.org/10.55044/meusbd.1446689>

DUYGUSAL TEPKİSELLİĞİN BİBLİYOMETRİK ANALİZİ

Özet

İnsanların var olduğu günden itibaren birbirinden farklı duygular yaşanmaktadır. Bu duyguları yaşamadan önce ise bireyde duyguya sebep olan duruma karşı ilk başta bir tepki gelişmekte ve bu tepki sonucunda duygular meydana gelmektedir. Duygu oluşmadan önce verilen tepki kişiden kişiye farklılaşmakta; aynı zamanda bu tepkinin şiddeti, süresi ve pozitif ya da negatif olması da değişmektedir. Tüm bunların birleşmesi ile duygusal tepkisellik kavramı ortaya çıkmıştır. Bu kavramla ilgili dünyada birçok çalışma olmasına rağmen Türkiye'deki çalışmaların sayısı azdır. Bu çalışmada, duygusal tepkisellik kavramının dünyada nasıl ele alındığını tespit etmek için Web of Science veri tabanından 778 makale bibliyometrik analiz yöntemiyle incelenmiştir. Ulusal platformlardaki 21 araştırma (6 makale ve 15 lisansüstü tezi) için ise doküman incelenmesi yöntemi tercih edilmiştir.

Araştırmada, Türkiye'nin duygusal tepkiselliğinin dünya geneline göre geride kaldığı ve bu kavramın Türkiye'de yeni araştırılmaya başlandığı; ayrıca duygusal tepkiselliğin olumsuz etkisini azaltacak önleyici çalışmaların yapılmadığı da doküman incelemesi sonucunda tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Duygusal Tepkisellik, Bibliyometrik Analiz, Derleme

BIOMETRIC ANALYSIS OF EMOTIONAL REACTIVITY

Abstract

Since the existence of mankind, different emotions have been experienced. Before experiencing these emotions, the individual develops a reaction to the situation that causes the emotion, and the emotion occurs as a result of this reaction. The reaction given before the emotion occurs differs from person to person, as does its intensity, duration, and whether it is positive or negative in nature. The combination of all this has given rise to the concept of emotional reactivity. Although there are many studies on this concept in the world, there are few studies in Turkey. In this study, 778 articles from the Web of Science database were analysed using the bibliometric analysis method to determine how the concept of emotional reactivity is treated worldwide. The document analysis method was preferred for 21 studies (6 articles and 15 dissertations) on national platforms. In the study, it was found that emotional reactivity in Turkey is lagging behind the world in general, and that this concept has only recently started to be researched in Turkey. In addition, preventive studies to reduce the negative effects of emotional reactivity are needed.

Keywords: Emotional Reactivity, Bibliometric Analysis, Review

GİRİŞ

İnsanlar sürekli değişen durumlarla, olaylarla ve insanlarla karşı karşıya kalmakta ve bunların sonucunda duygular meydana gelmektedir. Duygu kavramı hakkında bilim insanları, birçok araştırma yapmışlardır. Bu araştırmalarda duygu hakkında birçok farklı yaklaşım ortaya çıkmış, buna rağmen araştırmacılar yine de bir ortak yargıya varamamışlardır (Altunbaş, 2018). Smith ve Lazarus (1990) duyguyu; fiziksel, bilişsel, algısal ve diğer değişimlerin anlaşılması için belirli bir hisse, her yönüyle organize bir tepki verme durumu şeklinde tanımlamıştır. Diğer bir tanımda ise duygu, algılanan bir hissin güçlenerek bilinç ve bedende genel olarak uyarılma durumu meydana getirmesi biçiminde ifade edilmiştir (Nyland, 1999). İnsanlarda meydana gelen duygular ve bunların şiddeti, yoğunluğu, etkisi ve süresi de kişiden kişiye değişmektedir. Aynı zamanda bireylerin hissettikleri duygu sonrası verdikleri tepkiler de kişiden kişiye değişmektedir. Thompson (1994), bu değişikliği açıklarken, bireylerin kendi duygularını değerlendirmesinde veya kendi duygularının farkına varmasında, bilişsel kapasitenin ve duygusal farkındalığın en önemli unsurlar olduğunu ifade etmiştir. İnsan, sürekli bir başkasıyla iletişim halindedir ve bu iletişim esnasında duygular oluşmakta ve değişmektedir. Bu duygular sırasında kızgınlık, stres, üzüntü ve hoşlanma gibi duygu durumları ortaya çıkmaktadır (Gross, 2015). Duyguları ve ortaya çıkan duygu durumları anlamak için duygu düzenleme süreçleri araştırılmıştır.

Gross (1998) bu süreci, durum → dikkat → değerlendirme → tepki şeklinde göstermiştir. Gross (1998), bu modeli, duygu düzenlemeyi, insanları etkileyen duyguların ne zaman ortaya çıktığını ve insanların bu duyguyu nasıl deneyimledikleri ve ifade ettiklerini belirleyen süreç olarak tanımlamıştır. Duygu düzenleme süreçleri hakkında yapılan çalışmalarda son dönemde ele alınan kavramlardan biri de duygusal tepkiselliklerdir.

Duygusal tepkisellik, bireylerin ilişkilerinde hissettiği duyguları ve bu duygular sonucunda ortaya çıkan tepkileri ifade etmektedir (Nock ve ark., 2008). Davidson (1998), duygusal tepkiselliği bireyin olay veya durum karşısında yaşadığı duygusal uyarılma durumu olarak ifade etmiştir. Nock ve arkadaşları (2008) ise duygusal tepkiselliği, bireyin sosyal çevresinde gerçekleşen durumlara, insanlara ve olaylara karşı hissettiği duygunun yoğunluğu olarak ifade etmişlerdir. Duygusal tepkisellik öznel bir durumdur (Lucas ve Baird, 2004). Yani bireylerin duygusal tepkilerin yoğunluğu, süresi ve aktivasyonunda farklılıklar vardır (Becerra ve Campitelli, 2013). Duygusal tepkisellik olumsuz bir durumu değil, bireyin hem olumlu hem olumsuz duyguları hissetme seviyesini ifade eder (Herpetz ve ark., 1999). Bu bağlamda pozitif veya negatif duygusal tepkisellik sonucunda farklı duygular ortaya çıkabilmektedir. Pozitif duygusal tepkisellik durumunda saygı, sevgi, güven; negatif duygusal tepkisellik durumunda ise kaygı, korku, saldırganlık gibi duygular daha baskın yaşanmaktadır (Wentzel, 1998). Genel olarak duygusal tepkiselliğin çok yüksek olmasının psikolojik bozukluklara sebep olabileceği yapılan çalışmalarda tespit edilmiştir (Shapero ark., 2010).

Duygusal tepkiselliğin bireyin hayatına etki ettiği düşünülmektedir. Nock ve arkadaşlarına (2008) göre duygusal tepkisellik, davranış problemlerinin nasıl ortaya çıktığını ve devam ettiğini açıklamada önemli unsurlardan biridir. Gross (2001) ise psikopatolojilerin ortaya çıkmasında ve devam etmesinde duygusal tepkiselliğin önemli bir rolü olduğunu ifade etmiştir. Yapılan araştırmalarda duygusal tepkiselliğin, öfke ve stresle (Angie ve ark., 2011), kişilik özellikleriyle (Thake ve Zelenski, 2013), dikkat eksikliği, hiperaktivite bozukluğuyla (Rottenberg, 2005) ilişki olduğu görülmüştür. Özellikle yurt dışı çalışmaları incelediğinde duygusal tepkiselliğin daha çok nörobiyolojik çalışmalarla birlikte yürütüldüğü görülmektedir (Davidson, 1998). Yapılan bu çalışmalarda, GABAerjik sistem, prefrontal korteks ve amigdalanın duygusal tepkilerin oluşmasında etkili yapılar olduğu tespit edilmiştir (Balaban, 2023). Bu bağlamda, duygusal tepkisellik araştırılması gereken bir kavram olarak değerlendirilmektedir.

Duygusal tepkisellik hakkında Türkiye'deki Tr Dizin, ULAKBİM ve YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanları incelendiğinde toplam 21 çalışma olduğu tespit edilmiştir. Dünyada yapılan çalışmalar incelendiğinde ise Web of Science veri tabanında 788 çalışma olduğu görülmüştür.

Bu çalışma ile Türkiye'de son yıllarda (2015-2023) araştırma konularından biri olan duygusal tepkisellik ile ilgili çalışmalar hakkında bilgi verilmeye çalışılmıştır. Aynı zamanda dünya genelinde gerçekleştirilen araştırmalar Web of Science veri tabanında taranmış ve bu çalışmalarla ilgili ağ analizi sunulmuştur.

Duygusal tepkisellik dünyada 1980'lerde, Türkiye'de ise 2015'ten sonra araştırma konusu olmuştur. Bu çalışma ile duygusal tepkiselliğin çalışma konuları ve öneminin vurgulanması ve gelecekte yapılacak çalışmalara katkı sunulması amaçlanmaktadır. Çalışmada iki soruya cevap aranmaktadır:

Dünyada duygusal tepkisellikle ilgili yayın yapılan ülkeler, bu yayınların yılları, atıf alan yayınların yapıldığı ülkeler, araştırma alanları ve anahtar kelimelerin dağılımı nasıl olmuştur?

Türkiye’de duygusal tepkisellikle ilgili kaç araştırma bulunmaktadır? Konuyla ilgili lisansüstü tezlerin bağlı oldukları enstitüler ve bölümler hangileridir? Çalışmalar kapsamında yapılan araştırmaların katılımcıları kimlerdir? Araştırmalarda kullanılan anahtar kelimeler nelerdir?

Yöntem

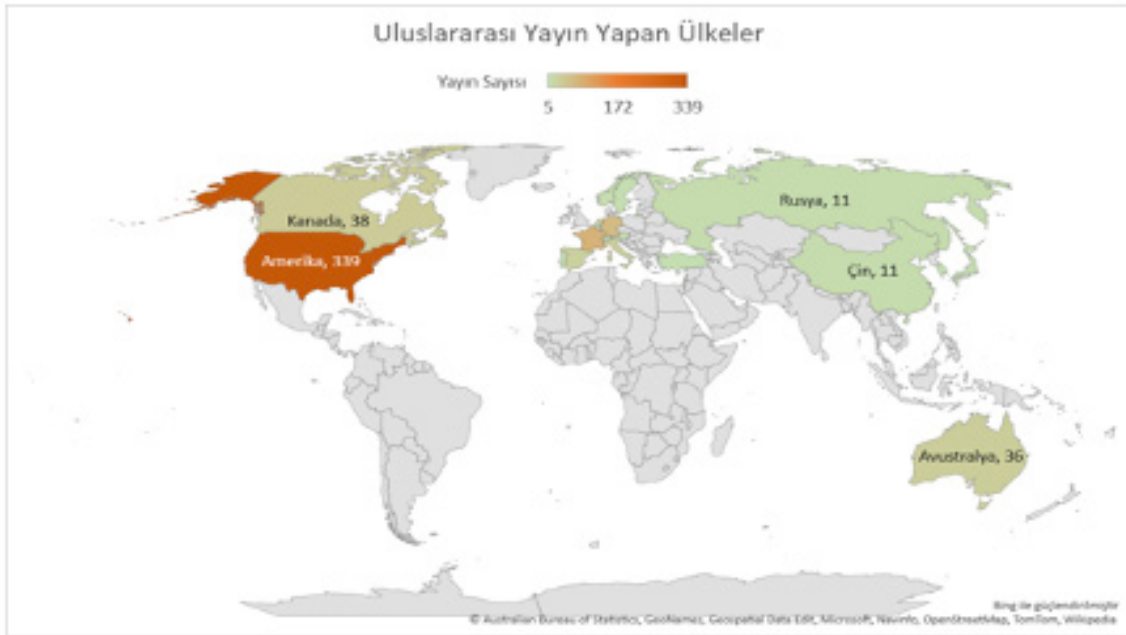
Bu araştırmada doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, bir kavram hakkında bilgi edinmek için basılı ve elektronik yayınların sistematik olarak incelenip analiz edilmesine dayanan bir araştırma yöntemidir (Corbin ve Strauss, 2015). Bu çalışmada, ulusal yayın olarak YÖK Ulusal Tez Merkezi’ndeki 15 lisansüstü tez, ULAKBİM-Tr Dizin’deki 4 makale ve Dergi Park’ta yer alan ancak Tr Dizin kapsamında olmayan 2 makale olmak üzere toplam 21 yayın incelenmiştir. Uluslararası yayınlar için Web of Science veri tabanındaki araştırmalar için 10.02.2023 tarihine kadar olan yayınlar incelenmiştir.

Türkiye’de yapılan çalışmalar için YÖK Ulusal Tez Merkezi, ULAKBİM ve Dergi Park veri tabanlarında “duygusal tepkisellik”; uluslararası yayınlar için ise Web of Science veri tabanında “emotional reactivity” anahtar kelimeleri kullanılmıştır. Ulusal yayınlar için yayın yılı, yayın türü, lisansüstü tezlerin enstitüleri ve bölümleri, anahtar kelimeler ve katılımcılar incelenmiştir. Uluslararası yayınlar için ise Social Sciences Citation Index (SSCI), Sciences Citation Index Expanded (SCI-EXPANDED), Emerging Sources Citation Index (ESCI) ve Arts&Humanities Citation Index (A&HCI) indeksleri temel alınmış; tespit edilen 788 çalışmadan 778’i çalışmaya dâhil edilmiştir. Uluslararası yayınlarda yayın yılı, ülkeler, araştırma alanı, anahtar kelimeler ve atıf yapılan ülkeler incelenmiştir. Ulusal yayınları incelemek için doküman analizi, uluslararası yayınları incelemek için bibliyometrik analiz kullanılmıştır. Bibliyometrik analiz için bibliyometrik ağ haritaları oluşturmak için kullanılan bir program olan VOSviewer paket programı kullanılmıştır (Van Eck ve Waltman, 2009).

Bulgular

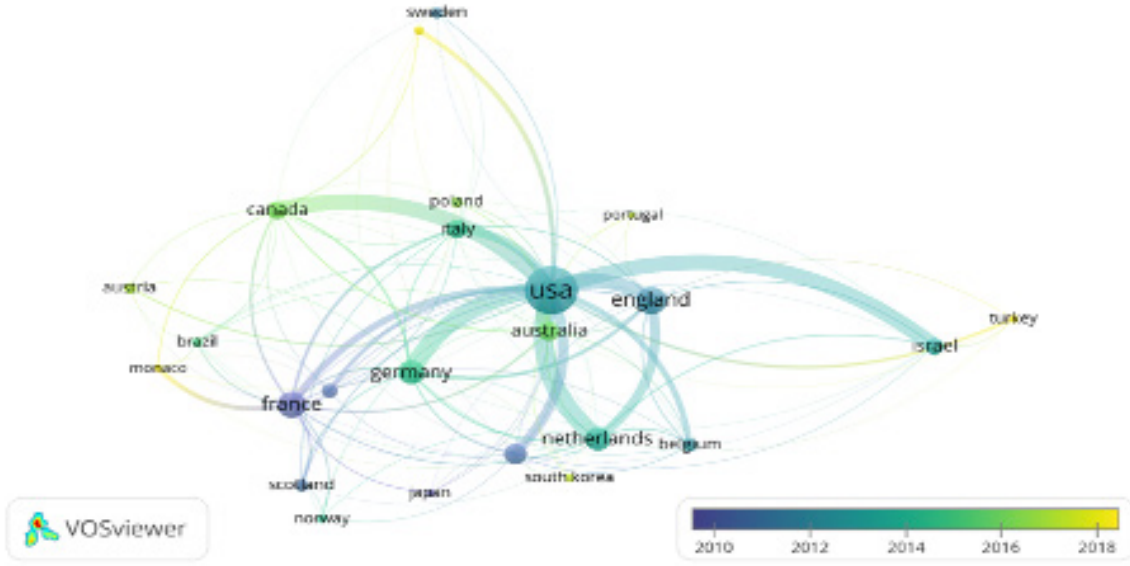
Araştırma sonucunda uluslararası yayınlar en yayın yapan ülkeler, en çok atıf alan ülkeler, yıllara göre yayın sayısı, yayınların araştırma alanları ve yayınlarda en çok kullanılan anahtar kelimelere göre incelenmiştir. Ulusal yayınlar ise yıllara göre yayın sayısı, araştırmalara katılan bireylerin demografik bilgileri, lisansüstü yayınların enstitü ve bölümleri, kullanılan anahtar kelimelere incelenmiştir.

1. Uluslararası Yayınlar

Şekil 1. Duygusal Tepkisellik Araştırmalarının Ülkelere Göre Dağılımı

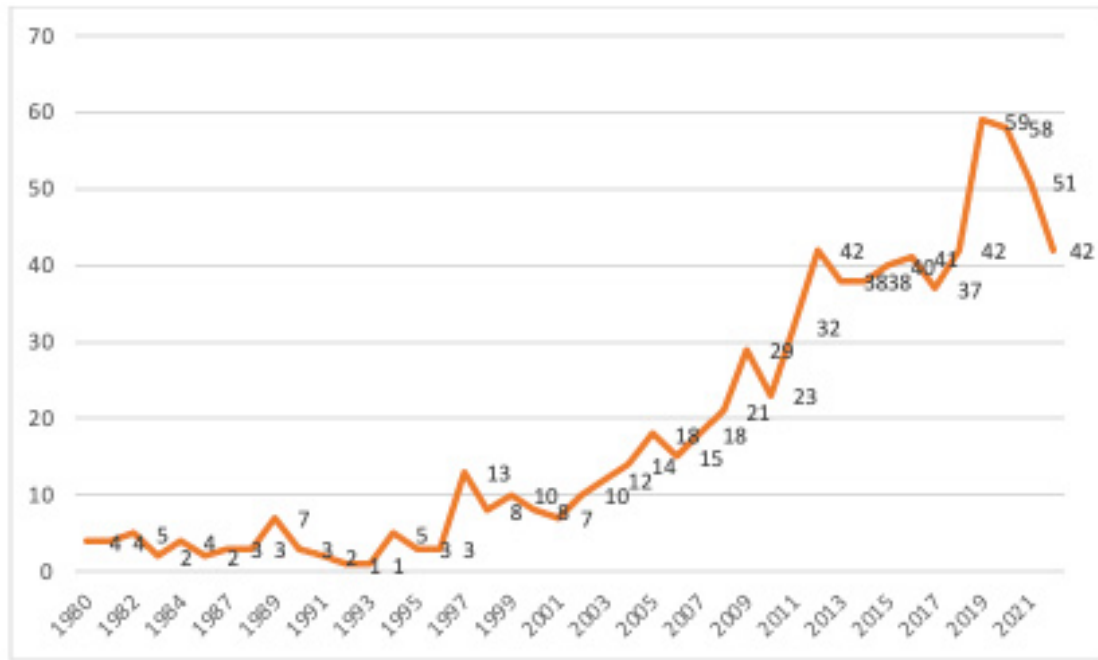
Şekil 1’e göre, Amerika Birleşik Devletleri (n=339) en çok yayın yapan ülkedir. ABD’den sonra sırasıyla Fransa (n=81), Almanya (n=66), İngiltere (n=43), Kanada (n=38) ve Avustralya (n=36) delmektedir. Web of Science veri tabanında, dünya genelinde 57 ülkede konuyla ilgili çalışmalar olduğu tespit edilmiştir. Türkiye, bu 57 ülke arasında 45. sıradadır ve Türkiye’deki bu konuyla ilgili yayın sayısı yalnızca 2’dir.

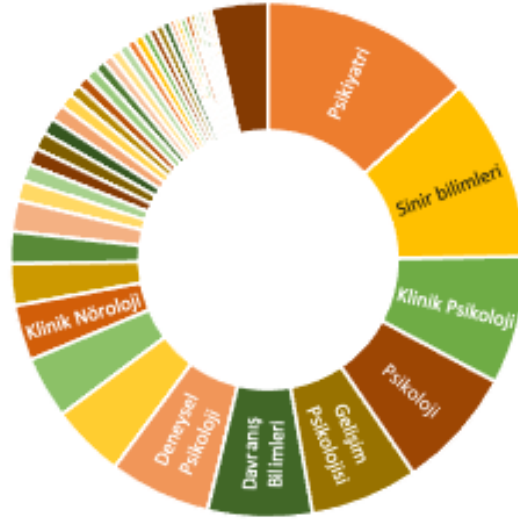
Şekil 2. En Çok Atıf Yapılan Ülkelerin Bibliyometrik Analizi

Şekil 2'de ise dünya genelinde en çok atıf yapılan yayınların yapıldığı ülkeleri gösteren atıf analizi haritası görülmektedir. Atıf alan ülkeleri belirlerken bir anahtar kelimenin geçiş sayısı 5 olarak belirlenmiş ve otomatik olarak 24 ülke belirlenmiştir. Bu sonuçlara göre, ABD 16859 atıfıyla bu alanda birinci sıradadır. ABD'yi sırasıyla İngiltere ($f=2759$), Fransa ($f=2435$), Almanya ($f=1794$) ve Hollanda ($f=1687$) takip etmektedir. Türkiye ($f=67$) ise bu ülkeler arasında 20. sıradadır.

Grafik 1. Uluslararası Yayınların Yıllara Göre Dağılımı

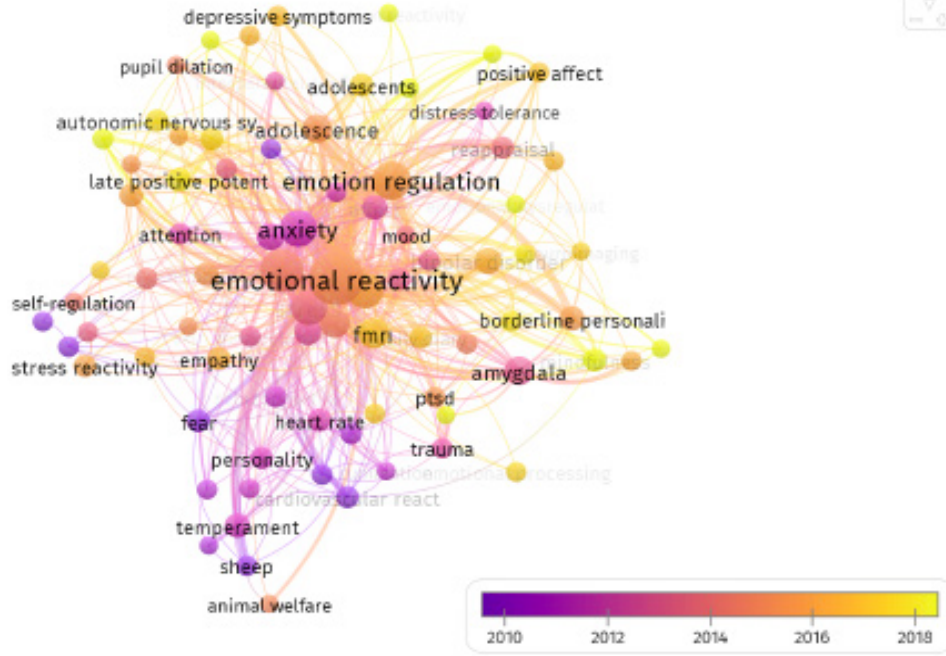

Grafik 1'e göre WoS veri tabanında 778 yayın bulunmaktadır ve duygusal tepkisellik ile ilgili ilk yayın 1980 ($n=4$) yılında yapılmıştır. 1980-2022 yılları arasında yapılan çalışmalar incelendiğinde, 1985 yılında hiç yayın yapılmadığı, 1992 ve 1993 yıllarında ise 1 yayın yapıldığı görülmüştür. En çok yayın yapılan yıllar sırasıyla 2019 ($n=59$), 2020 ($n=58$) ve 2021'dir ($n=51$). 2020 yılında 42 yayın yapılmıştır. 1998 yılına kadar yayın sayısı 10'u geçmezken 1998'den sonra her geçen yıl araştırma sayısında genel anlamda artışlar meydana gelmiştir.

Şekil 3. Yayınların Araştırma Alanına Göre Dağılımı

Şekil 3'e göre Web of Science'ta yer alan yayınların araştırma alanları içerisinde en çok araştırma yapılan alan psikiyatri ($f=199$) olmuştur. Bunu, sırasıyla sinir bilimleri ($f=171$), klinik psikoloji ($f=120$), psikoloji ($f=114$), gelişim psikolojisi ($f=101$), davranış bilimleri ($f=98$) ve deneysel psikoloji ($f=95$) takip etmiştir.

Şekil 4. Yayınlarda En Çok Kullanılan Anahtar Kelimelerin Bibliyometrik Analizi

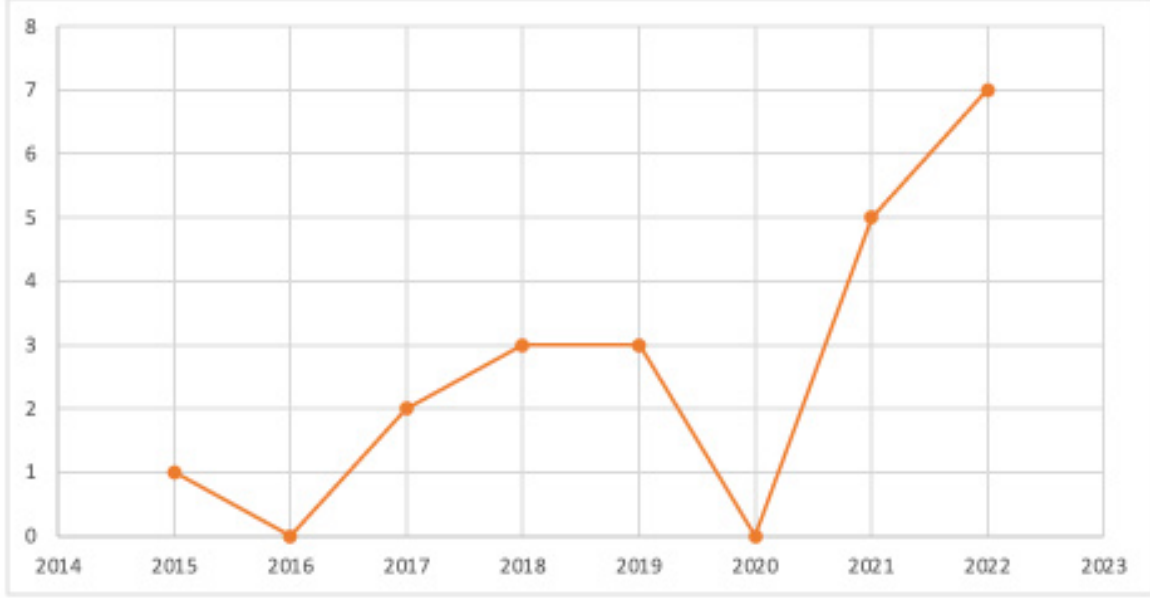
Şekil 4'te yayınlarda en çok kullanılan anahtar kelimelerle ilgili harita oluşturmak için anahtar kelimeler seçilmiştir. Anahtar kelimeler seçilirken en az 5 kere kullanılan anahtar kelimeler tercih edilmiş ve otomatik olarak 82 anahtar kelime belirlenmiştir. Şekildeki her renk farklı bir küme oluşturmaktadır. Dairelerin büyüklüğü ise anahtar kelimenin kullanım sıklığını göstermektedir. Renkler ise kelimelerin kullanıldığı yılları göstermektedir.

Şekil 4'e göre en çok kullanılan anahtar kelimeler; duygu düzenleme, kaygı, duygu, depresyon, stres, fMRI, kortizol ve gençlik kelimeleridir. Son yıllarda kullanılan anahtar kelimeler ise duygu düzensizliği, farkındalık, duygu reaktivitesi, psikopatoloji, duygusal yeme ve oksitindir.

2.Ulusal Yayınlar

Ulusal yayınlar incelediğinde yıllara göre yayın sayısına, araştırmalara katılan bireylerin demografik bilgilerine, lisansüstü yayınların enstitü ve bölümlerine ve kullanılan anahtar kelimelere ait sonuçlar bulunmaktadır.

Grafik 2. Ulusal Yayınların Yıllara Göre Dağılımı

Grafik 2'de Türkiye'de yapılan çalışmalara ait bilgiler yer almaktadır. Buna göre Türkiye'de toplam 21 tane yayın bulunmaktadır. Bu yayınların 6 tanesi makale iken 15 tanesi de lisansüstü tezidir ve ilk yayın 2015 (f=1) yılında yapılmıştır. 2020 yılında hiç yayın yapılmamasına rağmen 2021 (f=5) ve 2022'de (f=7) yayın sayısı artmıştır. Son iki yılda yapılan yayın sayısı (f=12) toplam yayının (f=21) %57'sini oluşturmaktadır.

Tablo 1. Ulusal Yayınlarda Araştırmaya Katılan Katılımcılar

Katılımcılar	n	%	
Öğrenciler	Okul öncesi	1	%4,7
	İlkokul	0	0
	Ortaokul	2	%9,5
	Lise	6	%28,5
	Üniversite	6	%28,5
Ebeveynler	2	%9,5	
Öğretmenler	1	%4,7	
Yetişkinler	2	%9,5	
Romantik İlişki	1	%4,7	
Toplam	21	%100	

Tablo 1'de Türkiye'de yapılan araştırmalarda yer alan katılımcılara ait bilgiler sunulmuştur. Bu bilgilere göre duygusal tepkisellik konusunda yapılan çalışmalar en fazla üniversite ve lise öğrencileriyle yapılmıştır (n=6). Bu katılımcıların genele oranı %67,2'dir. Bununla birlikte ilkokul öğrencilerini kapsayan herhangi bir araştırma bulunmamıştır.

Tablo 2. Lisansüstü Tezlerin Enstitüleri ve Bölümleri

Tezler		n	%
Enstitü	Sağlık Bilimleri	1	6,6
	Lisansüstü Eğitim	1	6,6
	Sosyal Bilimler	6	40
	Eğitim Bilimleri	7	46,6
Toplam		15	100
Bölüm	Dil ve Konuşma Bozuklukları Terapisi	1	6,6
	Psikoloji	1	6,6
	Klinik Psikoloji	5	33,3
	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	8	53,3
Toplam		15	100

Tablo 2’de ise Türkiye’de yapılan lisansüstü tezler incelenmiştir. Toplam 15 lisansüstü tezdten 14 tanesi yüksek lisans tezi, biri de doktora tezidir. Bu tezler, sırasıyla Eğitim Bilimleri (f=7), Sosyal Bilimler (f=6), Lisansüstü Eğitim (f=1) ve Sağlık Bilimleri (f=1) enstitülerinde yapılmıştır. Tezlerin bölümleri ise Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık (f=8), Klinik Psikoloji (f=5), Psikoloji (f=1) ve Dil ve Konuşma Bozuklukları Terapisi (f=1) olarak tespit edilmiştir.

Tablo 3. Ulusal Yayınlarda Kullanılan Anahtar Kelimeler

Anahtar Kelimeler		
Ebeveyn	Algılanan Ebeveyn Biçimi	1
	Algılanan Ebeveyn İletişimi	1
	Ebeveyn Kabul Ret	1
	Anne Tutumları	1
Bağlanma	Bağlanma Stilleri	2
	Romantik İlişki	1
Duygu Düzenleme	Bilişsel Duygu Düzenleme	2
	Duygu Düzenleme	2
	Bilişsel Çarpıtma	1
	Bilişsel Esneklik	1
Psikolojik Belirtiler	OKB	2
	Depresyon	1
	Dürtüsel Tepkiler	1
İyi Oluş	Öznel İyi Oluş	1
	Psikolojik İyi Oluş-Dayanıklılık	3
	Psikolojik Kırılganlık	1

	Problem Çözme	1	
	Karar Verme	1	
Uygulamalı Düşünme	Öz Yeterlilik	2	6
	Öz Duyarlılık	1	
	Sorumluluk Reddi	1	
Okul	Okula Yabancılaşma	1	
	Okula Bağlılık	1	3
	Okul Reddi	1	
Bağımlılık	İnternet Bağımlılığı	1	2
	Madde Kullanımı	1	
Eş Desteği			1
Suç Geçmişi			1
Yas Tepkileri			1
Borderline			1
Duygusal Yeme			1
Duygusal Baskılama			1
Gelişimsel Kekemelik			1
Mizaç			1
Görsel İşitsel Uyarılar			1
Algılanan Sosyal Destek			1
Toplam			43

Tablo 3'te Türkiye'de yapılan yayınlarda kullanılan anahtar kelimelere ait bilgilere yer verilmiştir. Tabloya göre, en çok kullanılan anahtar kelime grupları sırasıyla duygu düzenleme (f=6), uygulamalı düşünme (f=6), iyi oluş (f=5), psikolojik belirtiler (f=4) ve ebeveyn (f=4) olmuştur. Toplamda 43 farklı anahtar kelime kullanılmıştır.

Tartışma ve Sonuç

Yapılan doküman incelemesi ve bibliyometrik analizler sonucunda, duygusal tepkisellik kavramının dünyada 1980'lerde araştırılmaya başlandığı tespit edilmiştir. Türkiye'de ise ilk yayın 2015 yılındadır. Uluslararası yayınlar arasında Türkiye yayın sayısı olarak son sıralarda yer almaktadır. Duygusal tepkisellik hakkında uluslararası yayınlar incelendiğinde makalelerin daha fazla olduğu görülmektedir. Türkiye'de yapılan yayınların birçoğu ise lisansüstü tezdir ve bu alanda çok fazla bilimsel makale bulunmadığı görülmüştür. Tolan ve arkadaşları (2022) tarafından yazılan makalede, duygusal tepkiselliğin cinsiyete göre anlamlı farklılaştığı ve erkeklerin duygusal tepkiselliğinin kadınlara göre daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Aynı çalışmada, duygusal tepkisellik ile bilişsel duygu düzenleme ve algılanan sosyal destek arasında da ilişki bulunmuştur. Yurdakul ve Üner (2015) tarafından yapılan çalışmada da cinsiyete ait veriler benzerdir.

Bilaç ve arkadaşları (2021), çalışmalarında madde kullanımı, ebeveyn tutumları, karar verme, problem çözme becerilerinin ergenlikte duygusal tepkiselliği etkilediğini ifade etmişlerdir. Yaşar Ekici ve Balcı (2019) ise bilişsel esneklik düzeyi artan öğretmenlerin duygusal tepkiselliklerinin düştüğünü, ebeveyn tutumuna göre duygusal tepkisellik durumlarının değiştiğini tespit etmişlerdir. Otoriter ve koruyucu ebeveyn tutumu ile yetiştirilen bireylerin duygusal tepkisellik düzeylerinin daha yüksek olduğu aynı çalışmada tespit edilmiştir. Bayrı ve Özdemir (2022) tarafından gerçekleştirilen araştırmada ise öz yeterlik ve psikolojik kırılabilirlik ile duygusal tepkisellik arasında ilişki bulunmuştur.

Çalışmadaki lisansüstü tezler incelendiğinde ise kekemeliği olan çocukların kekemeliği olmayan çocuklara göre negatif tepkiselliği daha fazla bulunmuştur (Alpüran Kocabıyık, 2022). Duygusal tepkisellik ile çocukla kurulan iletişim arasında ise negatif ilişki tespit edilmiştir (Akarslan, 2022). Çakmak'ın (2022) üniversite öğrencilerinin duygusal tepkisellikleri hakkında yapılan tezinde ise duygusal tepkiselliğin kaçınmacı ve kaygılı bağlanma ile pozitif ilişkiyken, psikolojik sağlık ile negatif yönde ilişkili bulunmuştur. Bağlanma stilleri ile duygusal tepkiselliği inceleyen başka bir çalışmada da benzer sonuçlar elde edilmiştir. Akoğlu Günbatan (2022) yapılan çalışmaya göre, duygusal tepkisellik ile duygusal yeme arasında pozitif ilişki, duygusal tepkisellik ile bilişsel duygu düzenleme alt boyutlarının (yıkım, diğerlerini suçlama) arasında pozitif ilişki varken duygusal tepkisellik ile bilişsel duygu düzenlemenin bazı alt boyutlarıyla (pozitif yeniden gözden geçirme, pozitif tekrar odaklanma) da negatif yönde anlamlı ilişkiler bulunmuştur.

Öztürk'ün (2021) duygusal tepkisellik ile borderline kişilik özelliklerini incelediği çalışmasında duygusal tepkisellik; dürtüsellik, duygularda kararsızlık, terk edilme, intihar davranışı, boşluk duygusu, öfke ve psikoz ile pozitif ilişkili iken, romantik ilişkilerde güven ile negatif ilişkili bulunmuştur. Ortaokul ve lise öğrencileri ile yapılan çalışmada duygusal tepkiselliğin, okula bağlanma ile okula yabancılaşma arasında düzenleyici etkisi olduğu görülmüştür (Aksoy, 2021). Ergenlerle ilgili yapılan çalışmada ise OKB ile duygusal tepkisellik arasında ilişki olduğu bulunmuştur (Zaferoğlu, 2018). Cengiz'in (2017) ergenlerle yaptığı çalışmasında ise bilişsel çarpıtmaların duygusal tepkiselliği yordadığı ve depresyonunun risk kaynaklarından birinin de duygusal tepkisellik olduğu ifade edilmiştir. Savaş (2017) tarafından yapılan çalışmada ise OKB ve öznel iyi oluşun, duygusal tepkiselliği yordadığı bulunmuştur. Aynı zamanda duygusal tepkisellik, OKB ile öznel iyi arasında aracı etkiye sahiptir. Çavdar'a (2022) göre de öğretmen adaylarının internet bağımlılıkları ile duygusal tepkisellik arasında pozitif bir ilişki vardır. Öğretmenlerle yapılan çalışmasında Özen (2021), duygusal tepkisellik ile psikolojik dayanıklılık ve öz yeterlik arasında negatif ilişki olduğunu bulmuştur. Yine suça bulaşmış ergenlerle yapılan çalışmada Aytaş (2022), işlevsel olmayan duygu düzenleme ve dışsal duygu düzenlemenin duygusal tepkiselliğin %37'sini açıkladığını bulmuştur. Üniversite öğrencileri ile yapılan çalışmada ise ebeveyn reddinin duygusal tepkiselliği etkilediği bulunmuştur (Dökmeci, 2017). Akyıldız (2019) tarafından yas yaşayan bireylerle bir çalışma yapılmış ve yas tepkileri ile duygusal tepkisellik arasında ilişki bulunmuştur. Son olarak Uzdil ve arkadaşları (2023), çalışmalarında diyaliz hastalarının ölüm kaygısı ile duygusal tepkisellikleri arasındaki ilişkiyi incelemiş ve ölüm kaygısı ile duygusal tepkisellik arasında pozitif anlamlı ilişki bulmuştur.

Web of Science kapsamında, Türkiye'den yalnızca iki araştırma bulunmaktadır. Bunlardan biri Gökdağ tarafından 2023 yılında yapılmıştır ve araştırmanın sonucunda duygusal tepkisellik ile depresyon, kaygı, stres ve duygu düzenlemede güçlük arasında pozitif ilişki tespit edilmiştir. Yapılan ikinci çalışma ise Türkiye ve Amerika Birleşik Devletleri ortaklığıyla gerçekleşmiştir. Engel ve arkadaşları (2023) tarafından yapılan çalışmada, duygusal tepkiselliğin çocukluk çağında gelişmeye başladığı ve duygusal tepkiselliğin gelişiminde ebeveynlerin etkisinin önemli olduğu vurgulanmıştır.

Sonuç olarak Türkiye'de yapılan çalışmalar incelendiğinde duygusal tepkiselliğin olumsuz duygu durumlarla ilişki olduğu görülmüştür. Bu kapsamda, duygusal tepkiselliğin daha çok çalışılması gerektiği düşünülmektedir. Aynı zamanda duygusal tepkisellik ile ilgili Türkiye örneğinde az çalışma olduğu görülmektedir. Uluslararası literatür incelendiğinde, kabul almış çalışmalarda Türkiye 57 ülke arasında 45. sıradadır ve Türkiye'nin uluslararası kapsamda yalnızca 2 yayını bulunmaktadır. Türkiye'de yapılan çalışmaların neredeyse tamamı, psikoloji ve psikolojik danışmanlık alanındadır. Uluslararası çalışmalarda ise alanlar çeşitlenmektedir. Bu durum, duygusal tepkiselliğin ülkemizde daha farklı alanlarda ve konularda çalışılması gerektiğini göstermektedir. Bu çalışma ile ülkemizde yeni ve az çalışılmış olan duygusal tepkiselliğin önemi ortaya konmuştur. Yapılan bu çalışmanın, yapılacak araştırmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Akarşlan, Y. (2022). *Algılanan ebeveyn ilişkisi ile yetişkinlikte görülen duygusal tepkisellik düzeyi ve evlilikte ebeveyn çocuk iletişimi arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Topkapı Üniversitesi, İstanbul
- Akoğlu Günbatan, M. (2022). *Bağlanma stilleri ve duygusal yeme ilişkisinde duygusal tepkisellik ve bilişsel duygu düzenleme stratejilerinin aracı rolü* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Medipol Üniversitesi, İstanbul
- Aksoy, M. P. (2021). *Duygusal tepkisellik, okula yabancılaşma ve okula bağlılık arasında okul reddinin aracı rolünün incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Atatürk Üniversitesi, Erzurum
- Akyıldız, D. (2019). *Yas tepkilerinin algılanan eş desteği, duygusal baskılama ve duygusal tepkisellik ile ilişkilerinin incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Maltepe Üniversitesi, İstanbul
- Alpran Kocabıyık, N. (2022). *Kekemeliği olan ve olmayan 4-6 yaş çocukların duygusal tepkiselliklerinin olaya ilişkin potansiyeller (OİP) ölçümleri ile karşılaştırılması ve OİP ölçümlerinin kekemeliğin klinik görünümüyle ilişkisinin incelenmesi* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. skdar Üniversitesi, İstanbul
- Altunbaş, T. (2018). *Duygusal zekâ programının öğrencilerin duygusal zeka, atılgan, saldırgan ve çekingen davranışlarına etkisinin incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir
- Angie, A.D., Connelly, S., Waples, E.P. ve Kligyte, V. (2011). The influence of discrete emotions on judgement and decision-making: A meta-analytic review. *Cognition and Emotion*, 25: 1393- 1422.
- Aytaş, A. D. (2022). *Suç geçmişi olan ve olmayan çocuklarda duygu düzenleme, duygusal tepkisellik ve duygusal-psikolojik iyi oluş düzeylerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Atatürk Üniversitesi, Erzurum
- Balaban, G. (2023). *Pekiştiren duyarlılığı ve duygusal tepkisellik: Motivasyonel model temelinde kişilik bozuklukları ile çalışma belleği arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul
- Bayrı, H., ve zdemir, H. P. (2022). Özel yetenekli öğrencilerin duygusal tepkisellik, öz-yeterlik ve psikolojik kırılganlık düzeylerinin incelenmesi: Bir karma yöntem alışması. *Electronic Journal of Social Sciences*, 21(81), 1-20.
- Bilaç, ., nder, A., Kavurma, C., Eslek, A., Uzunoğlu, G., Sapmaz, ř. Y. ve Kandemir, H. (2021). Madde kullanan ergenlerin problem çözme, karar verme becerileri, duygusal tepkisellik düzeyleri ve anne tutumlarının değerlendirilmesi: Olgu-kontrol alışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 32(1), 17-25.
- Becerra, R. ve Campitelli, G. (2013). Emotional reactivity: Critical analysis and proposal of a new scale. *International Journal of Applied Psychology*, 3(6):161-168.
<https://doi.org/10.5923/j.ijap.20130306.03>
- Cengiz, S. (2017). *Ergenlerde duygusal tepkisellik bilişsel çarpıtma ve depresyon arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Atatürk Üniversitesi, Erzurum
- Corbin, J. ve Strauss, A. (2015). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory* (4.bs.). Sage.
- akmak, . N. (2018). *Bağlanma stilleri ve duygusal tepkisellik arasındaki ilişkide psikolojik sağlımlığın aracılık rolünün incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Arel Üniversitesi, İstanbul
- avdar, E. (2022). *ğretmen adaylarının internet bağımlılığı ile sorumluluk ve duygusal tepkisellik düzeyleri arasındaki ilişki* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Atatürk Üniversitesi, Erzurum
- Davidson, R. J. (1998). Affective style and affective disorders: Perspectives from affective neuroscience. *Cognition and Emotion*, 12(3): 307–330.
<https://doi.org/10.1080/026999398379628>
- Dkmeci, M. (2017). *Self-compassion as a mediator between parental acceptance-rejection and emotional reactivity among university students* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Boğazii Üniversitesi, İstanbul

- Engel, K. D., Lunkenheimer, E. ve Corapci, F. (2023). Do maternal power assertive discipline and warmth interact to influence toddlers' emotional reactivity and noncompliance? *Infant and Child Development*, 32(5), e2442. <https://doi.org/10.1002/icd.2442>
- Gökdağ, C. (2023). The effects of two individual differences in emotional process on psychological problems: The mediating role of emotion dysregulation between emotional reactivity and distress. *Personality and Individual Differences*, 203, 112008. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2022.112008>
- Gross J. J. (1998). Antecedent- and response-focused emotion regulation: divergent consequences for experience, expression, and physiology. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74(1): 224–237. <https://doi.org/10.1037//0022-3514.74.1.224>
- Gross, J. J. (2015). Emotion regulation: Current status and future prospects. *Psychological Inquiry*, 26(1): 1–26. <https://doi.org/10.1080/1047840X.2014.940781>
- Gross, J. J. (2001). Emotion regulation in adulthood: Timing is everything. *Current directions in psychological science*, 10(6), 214-219. <https://doi.org/10.1111/1467-8721.00152>
- Herpertz, S. C., Kunert, H. J., Schwenger, U. B. ve Sass, H. (1999). Affective responsiveness in borderline personality disorder: A psychophysiological approach. *American Journal of Psychiatry*, 156(10), 1550-1556. <https://doi.org/10.1176/ajp.156.10.1550>
- Karaoğlan, T. (2018). *Baba ve yetişkin kızları arasındaki ilişkide duygusal erişilebilirlik ve algılanan ebeveyn biçiminin yetişkin kadınlarda duygusal tepkisellik ve dürtüsel davranışlar arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Üsküdar Üniversitesi, İstanbul
- Lucas, R. E. ve Baird, B. M. (2004). Extraversion and emotional reactivity. *Journal of Personality and Social Psychology*, 86(3): 473–485. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.86.3.473>
- Nock, M. K., Wedig, M. M., Holmberg, E. B. ve Hooley, J. M. (2008). The emotion reactivity scale: development, evaluation, and relation to self-injurious thoughts and behaviors. *Behavior therapy*, 39(2), 107-116 <https://doi.org/10.1016/j.beth.2007.05.005>
- Nyland, B. (1999). Listening to infants: Emotional literacy and the child care setting. *International Journal of Early Childhood*, 31(2): 99-104.
- Özen, D. E. (2021). *Öğretmenlerde duygusal öz-yeterlik ve duygusal tepkisellik arasındaki ilişkide psikolojik dayanıklılığın aracı rolü* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Mersin Üniversitesi, Mersin
- Öztürk, G. B. (2021). *Borderline kişilik özelliklerine sahip kişilerin duygusal tepkisellik ve romantik ilişkilerde yakınlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Üsküdar Üniversitesi
- Rottenberg, J. (2005). Mood and emotion in major depression. *Current Directions in Psychological Science*, 14(3): 167-170. <https://doi.org/10.1111/j.0963-7214.2005.00354.x>
- Savaş, N. (2019). *Ergenlerde obsesif kompulsif bozukluk, duygusal tepkisellik ve öznel iyi oluş arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Atatürk Üniversitesi, Erzurum
- Shapero, B. G., Farabaugh, A., Terechina, O., DeCross, S., Cheung, J. C., Fava, M. ve Holt, D. J. (2019). Understanding the effects of emotional reactivity on depression and suicidal thoughts and behaviors: Moderating effects of childhood adversity and resilience. *Journal of affective disorders*, 245: 419–427. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2018.11.033>
- Smith, C.A. ve Lazarus, R.S. (1990). *Emotion and Adaptation, Handbook of Personality: Theory and Research* (ss. 609-637). The Guilford Press.

- Thake, J. ve Zelenski, J.M. (2013). Neuroticism, BIS, and reactivity to discrete negative mood inductions. *Personality and Individual Differences*, 54(2): 208-213.
<https://doi.org/10.1016/j.paid.2012.08.041>
- Tolan, Ö. Ç., Tümer, S. B., ve Yıldırım, E. D. (2022). Algılanan sosyal destek ve bilişsel duygu düzenleme ile duygusal tepkisellik arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Humanistic Perspective*, 4(1), 82-106.
- Uzdil, N., Kılıç, Z. ve Şimşek, N. (2023). Emotional reactivity and death anxiety in dialysis patients. *Genel Tıp Dergisi*, 33(6), 719-725.
- Yaşar Ekici, F., ve Balcı, S. (2019). Okul öncesi öğretmen adaylarının bilişsel esneklik düzeyleri ve duygusal tepkisellik düzeylerinin incelenmesi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, (1), 65-77.
- Van Eck, N. ve Waltman, L. (2010). Software survey: VOSviewer, a computer program for bibliometric mapping. *Scientometrics*, 84(2), 523-538.
<https://doi.org/10.1007/s11192-009-0146-3>
- Yurdakul, A., ve Üner, S. (2015). Sağlık yüksekokulu öğrencilerinin duygusal tepkisellik durumlarının değerlendirilmesi. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 14(4), 300-307.
- Zaferoğlu, M. (2018). *Ergenlerde duygusal tepkisellik ile obsesif kompulsif belirtiler arasındaki ilişkide duygu düzenleme becerilerinin aracı rolünün incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Atatürk Üniversitesi, Erzurum
- Wentzel, K. R. (1998). Social relationships and motivation in middle school: The role of parents, teachers, and peers. *Journal of educational psychology*, 90(2), 202-209.
<https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0022-0663.90.2.202>